

Jižní Evropa

POLb1122 Volební inženýrství

Itálie

- Parlamentní republika
- 2 komorový parlament:
 - Poslanecká sněmovna (630)
 - Senát (315)
- Vývoj:
 - První republika (1947-1992)
 - Druhá republika (po 1992)

1. republika (1947 – 1992)

- Listinný poměrný systém
- Kvóta imperiali
- Nevyužité mandáty sčítány a rozděleny celonárodně mezi strany s alespoň 300 tisíci hlasy a 1 mandátem
- Specifikum – Údolí Aosty (Val d'Aosta):
 - 1 mandátový obvod
 - Systém prvního v cíli

Stranický systém 1. republiky

- **Postavení aktérů:**
 - Nejsilnější pozice pro křesťanské demokraty (DC)
 - Izolace komunistů (PCI)
 - Střídavá role ostatních stran – republikáni, liberálové, socialisté
- Fragmentace parlamentu, nestabilní vlády, DC permanentně „odsouzena“ na vládnutí
- 1945 – 1993 – **52 vlád**

Zhroucení první republiky

- Negativní faktory:
 - Nestabilita systému
 - Partitokracie
 - Korupce
- 1992 - **Mani pulite** (čisté ruce):
 - Vyšetřování a odhalování rozsáhlého korupčního pozadí politických stran
 - Vlna přejmenovávání a vytváření nových subjektů
 - Potřeba výrazné změny v systému

Druhá republika (od 1992)

- Náprava nedostatků první republiky
- Snaha o rekonstrukci stranického systému s cílem jeho stabilizace
- Nástroj – změna volebního systému
- Zaveden **korektivní smíšený systém**

Nový volební systém (Mattarellum)

- **Nominální složka (475 křesel):**
 - Jednomandátové obvody
 - Relativně většinový systém
 - Kandidáti povinně na stranické listině v poměrné složce
- **Poměrná složka (155 křesel):**
 - 26 obvodů (2-11)
 - Klauzule 4 %
 - Hareova kvóta
- Údolí Aosty – pouze 1 mandát – systém prvního v cíli

Nový volební systém

- Propojení složek – **scorporo** → poměrná složka jako vyvážení nominální
- Odpočet hlasů stranické listině, jejíž kandidát získal mandát v nominální složce
- **Výše odpočtu:** počet hlasů pro druhého nejúspěšnějšího kandidáta v nominální složce + 1
- Odpočítá se tolik hlasů, kolik potřeboval vítěz na mandát

Scorporo

Kandidát	Strana	Hlasy	Mandát
A	AAA	50 000	
B	BBB	30 000	
C	CCC	15 000	
D	DDD	10 000	

- Výpočet:
 - Hlasy druhého v pořadí + 1
 - $30\ 000 + 1 = 30\ 001$
- Straně AAA se v poměrné složce odpočítá 30 001 hlasů

Volby 1994

Blok/Strana	Přímé M	PR %	PR M	Spolu M
Polo Delle Libertá	302		64	366
<i>Forza Italia – CCD (FI-CCD)</i>		21,0	30	
<i>Alleanza Nazionale (AN)</i>		13,5	23	
<i>Lega Nord (LN)</i>		8,4	11	
Alleanza Dei Progressisti	164		49	213
<i>Partito Dem. della Sinistra (PDS)</i>		20,4	38	
<i>Partito della Rif. Comunista (RF)</i>		6,1	11	
Ostatní	8	16,6	42	50
Union Valdôtaine (UV)	1	-	-	1
Spolu	475	-	155	630

Volby 1996

Blok/Strana	Přímé M	PR %	PR M	Spolu M
L'Ulivo	247		38	285
<i>Partito Dem. della Sinistra (PDS)</i>		21,1	26	
<i>Popolari-SVP-PRI-UD-Prodi</i>		6,8	4	
<i>Lista Dini</i>		4,3	8	
<i>Federazione dei Verdi</i>		2,5	-	
Polo Delle Libertá	169		77	246
<i>Forza Italia (FI)</i>		20,6	37	
<i>Alleanza Nazionale (AN)</i>		15,7	28	
<i>CCD-CDU</i>		5,8	12	
Lega Nord	39	10,1	20	59
Ostatní	20	8,8	20	40
Spolu	475	-	155	630

Eliminace scorporo

- Italské strany přišly na způsob, jak obejít scorporo
- Formálně zakrytá stranická příslušnost kandidátů v nominální složce (Abolizione Scorporo)
- „Skutečným“ stranám se tak v poměrné složce nic neodpočítá
- Důsledek – korekce → navrstvení

Volby 2001

Blok/Strana	Přímé M	PR %	PR M	Spolu M
Casa Delle Libertá	282	49,6	86	368
<i>Forza Italia (FI)</i>		29,4	62	
<i>Alleanza Nazionale (AN)</i>		12	24	
L'Ulivo	189	34,9	58	247
<i>Democratici di Sinistra (DS)</i>		16,6	31	
<i>La Margherita (DL)</i>		14,5	27	
Partito D. R. Comunista (RF)	-	5	11	11
Südtiroler Volkspartei (SVP)	3	0,5	-	3
Union Valdôtaine (UV)	1	-	-	1
Spolu	475	-	155	630

Hodnocení volebního systému

- **Důsledky:**

- Nastolený trend k bipolarizaci
- Málo křesel obsazovaných mimo 2 bloky
- Požadovaný reduktivní účinek na formát stranického systému se nedostavil

- **Volební reforma 2005 (Calderoli):**

- Snaha Berlusconiho vyhnout se volební porážce
- Zabezpečení jasné vládní většiny v parlamentu

Volební reforma 2005

- Poměrný systém s **prémii** vs. smíšený **podmíněný**
- Poslanecká sněmovna
 - 617 křesel – „poměrný systém“
 - 12 křesel – zahraničí
 - 1 – Údolí Aosty
- 26 obvodů, Hareova kvóta
- Více úrovní klauzule, přísně vázané listiny

Většinová prémie

- Vítěznému subjektu (bloku) je zisk mandátů automaticky navýšen na **340 křesel (54 %)**
- Pokud získá vítěz 340 křesel „bez pomoci“, prémie se neaplikuje
- Předpoklad těsnější spolupráce stran → primárním cílem je vítězství

Volby 2006

Blok / Strana	Hlasy (v %)	Mandáty
L'Unione	49,7	348
Casa Delle Libertá	49,5	281
Assoc. Italiane In Sud America	0,8	1
Spolu		630

Blok / Strana	Hlasy (v %)	Mandáty
<i>L'Ulivo</i>	31,6	226
<i>Rif. Comunista (EL)</i>	5,7	41
<i>La Rosa nel Pugno</i>	2,5	18
<i>Italia dei Valori (ELDR)</i>	2,3	17
<i>Comunisti Italiani (EL)</i>	2,3	16
<i>Federazione dei Verdi (EGP)</i>	2,0	15
<i>Popolari UDEUR (EPP)</i>	1,4	10
<i>Südtiroler Volkspartei (EPP)</i>	0,5	4
<i>Autonomie Lib. Democratie</i>	0,1	1
Ostatní	1,4	-
L'Unione	49,7	348

Blok / Strana	Hlasy (v %)	Mandáty
<i>Forza Italia (EPP)</i>	23,6	140
<i>Alleanza Nazionale (AEN)</i>	12,0	71
<i>UDC (EPP)</i>	6,7	39
<i>Lega Nord</i>	4,5	26
<i>DC-PSI</i>	0,7	4
<i>Per Italia Nel Mondo</i>	0,2	1
Casa Delle Libertá	49,5	281

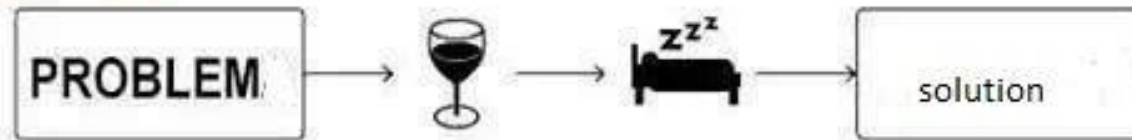
Volby 2008

Blok / Strana	Hlasy (v %)	Mandáty
Pro-Berlusconi	46,8	344
Pro-Veltroni	37,5	246
Unione Di Centro	5,6	36
SVP	0,4	2
Aut. Lib. Democrat.	-	1
Mov. A. Italiani All.	-	1
Spolu		630

Volby 2013

Blok / Strana	Hlasy (v %)	Mandáty
Bersani: Italy Common Good	29,54	345
Berlusconi: Centre-Right Coalition	29,18	125
Grillo: Five Star Movement	25,55	109
Monti: With Monty for Italy	10,56	47
Ostatní		4
Spolu		630

International problem solving techniques

Referendum

Italicum

Renzi

Východisko?

- Nový systém využitý pro volby 2018 (Rosatellum)
- Smíšený systém
- Poslanecká sněmovna (630):
 - 232 (36,8 %) – FPTP
 - 386 (61,3 %) – poměrný systém
 - 12 – zahraničí
- Od 2022 snížení počtu mandátů

Propojení složek systému

- Na hlasovacím lístku jsou FPTP kandidáti propojení s listinou strany v poměrné složce
- Volič může hlasovat pouze pro kandidáty a „jejich“ přiřazené listiny
- Různé způsoby volby se stejným efektem
- Žádný mechanismus kompenzace na způsob Scorporo

Volby 2018

Blok / Strana	Hlasy (%)	FPTP M	PR M	Spolu M
Centre-right Coalition	37,0	111	151	265
L	17,4	49	73	125
FI	14,0	46	59	104
Fdl	4,4	12	19	32
Ncl-Udc	1,3	4	0	4
5 Star Movement (M5s)	32,7	93	133	227
Centre-left Coalition	22,8	28	88	122
PD	18,72	21	86	112
+E	2,6	2	0	3
I	0,6	1	0	1
CP	0,5	2	0	2
SVP-PATT	0,4	2	2	4
Ostatní	3,38	0	14	14
Spolu		232	386	630

Volby 2018

Blok / Strana	Hlasy (%)	FPTP M	PR M	Spolu M
Centre-right Coalition	37,0	111	151	265
5 Star Movement (M5s)	32,7	93	133	227
Centre-left Coalition	22,8	28	88	122
Ostatní	3,38	0	14	14
Spolu		232	386	630

Volby 2022

Blok / Strana	Hlasy (%)	FPTP M	PR M	Spolu M
Centre-right Coalition	43,8	121	114	237
Brothers of Italy	26,0	49	69	118
League	8,8	42	23	65
Forza Italia	8,1	23	22	45
Us Moderates	0,9	7	0	7
5 Star Movement (M5s)	15,4	10	41	52
Centre-left Coalition	26,1	12	68	84
Democratic Party	19,1	8	57	65
Greens	3,6	1	11	12
More Europe	2,8	2	0	2
Civic Commitment	0,6	1	0	1
Italia Viva	7,8	0	21	21
Ostatní	6,9	3	1	6
Spolu		146	245	400

Volby 2022

Blok / Strana	Hlasy (%)	FPTP M	PR M	Spolu M
Centre-right Coalition	43,8	121	114	237
5 Star Movement (M5s)	15,4	10	41	52
Centre-left Coalition	26,1	12	68	84
Italia Viva	7,8	0	21	21
Ostatní	6,9	3	1	6
Spolu		146	245	400

Řecko

- Demokratický vývoj od 1974/75
- Jednokomorový parlament Vouli
- 300 poslanců, volební období 4 roky
- Po celou dobu poměrný systém, ale pouze výjimečně v čisté podobě **(posilněný poměrný systém)**
- Různě silné **většiotvorné** účinky

Volební systém 1974

- Volební obvody:
 - 56 nižších (1 i vícemandátové)
 - 9 vyšších (krajských)
 - 1 celostátní
- 12 poslanců volených samostatně
- Klauzule pouze pro 2. skrutinium (**17 %**, **25 %** pro 2 členné a **30 %** pro 3 a vícečlenné koalice)
- Prémie pro vítěze

Volební systém 1974

- **1. skrutinium:**

- Politické strany, koalice, nezávislí kandidáti
- Hareova kvóta
- Nezávislí musí dosáhnout úroveň kvóty, maximálně ale mohou získat pouze 1 mandát
- Nerozdělené mandáty postupují do 2. skrutinia
- Jednomandátové obvody – systém relativní většiny

Volební systém 1974

- **2. skrutinium:**

- Pouze politické strany (17%) a koalice (25, resp. 30%)
- Nezávislí kandidáti **ne**
- Opět Hareova kvóta (nově vypočítaná)
- Nerozdělené mandáty postupují do 3. skrutinia

- **3. skrutinium:**

- Hareova kvóta
- Nerozdělené mandáty připadají nejsilnějšímu subjektu → **prémie pro vítěze**

Volební systém 1974

- **12 samostatně volených poslanců:**
 - Pouze subjekty z 2. a 3. skrutinia
 - Součet hlasů těchto subjektů / 12 → kvóta
 - Nerozdělené mandáty se alokují podle nejvyššího zbytku

Volby 1974

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	54,37	220	73,33	1,35
CU-NF	20,42	60	20	0,98
PASOK	13,58	12	4	0,29
Jednotná levice	9,47	8	2,67	0,28
NDU	1,08	0	0	0

Změny po roce 1974

- Postupně realizované změny
- Zásahy do jednotlivých skrutinií
- Potvrzení až posilnění výhod pro vítěze

Změny v roce 1985

- Protichůdné změny
- 2. skrutinium - **zrušená klauzule**
- 3. skrutinium:
 - Mandáty z jednotlivých obvodů dané subjektu s relativní většinou v tomto obvodu, pokud má **současně** tuto většinu i na celostátní úrovni
 - Ostatní mandáty rozdělené podle kvóty
 - Nerozdělené → prémie pro vítěze

Volby 1977

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	41,84	171	57	1,36
PASOK	25,34	93	31	1,22
EDIK	11,95	16	5,33	0,45
KKE	9,36	11	3,67	0,39
EP	6,82	5	1,67	0,24
KKE int.	2,72	2	0,67	0,25
NL	1,08	2	0,67	0,62
EKKE	0,23	-	0	0

Volby 1981

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
PASOK	48,07	172	57,33	1,19
ND	35,87	115	38,33	1,07
KKE	10,93	13	4,33	0,40
PP	1,68	0	0	0
KKE int.	1,34	0	0	0

Volby 1985

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
PASOK	45,8	161	53,67	1,17
ND	40,8	126	42	1,03
KKE	9,1	12	4	0,44
KKE int.	1,8	1	0,33	0,18
NPU	0,6	0	0	0

Volební reforma 1989

- Přejchod ke klasickému poměrnému systému
- Garance mandátů:
 - 3 mandáty pro strany a koalice nad 2 %
 - 1 mandát pro strany a koalice nad 1 %
- 1. skrutinium:
 - Hagenbach-Bischoffova kvóta
 - Oproti předešlému systému **nezměněné**

Volební reforma 1989

- **2. skrutinium:**

- Postupují **pouze hlasy, které nevedly** k zisku mandátu → zlepšení pro malé strany
- Hareova kvóta
- Nerozdělené mandáty se přidělují podle nejvyššího zbytku → **odpadá 3. skrutinium i prémie pro vítěze**

- Efekt – vítězná strana **není schopná** získat sama absolutní většinu mandátů

Volby 1989 (červen)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	44,3	145	48,33	1,09
PASOK	39,1	125	41,67	1,07
Synaspismos	13,1	28	9,33	0,71
DR	1,0	1	0,33	0,33
IML	0,5	1	0,33	0,66
NPU	0,3	0	0	0

Volby 1989 (listopad)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	46,2	148	49,33	1,07
PASOK	40,7	128	42,67	1,05
Synaspismos	11,0	21	7	0,64
AE	0,6	1	0,33	0,55
IML	0,5	1	0,33	0,66
GEM	0,2	0	0	0

Volby 1990

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	46,9	150	50	1,07
PASOK	38,6	123	41	1,06
Synaspismos	10,3	19	6,33	0,61
JPASOK	1,0	4	1,33	1,33
AE	0,8	1	0,33	0,41
IML	0,7	2	0,67	0,96
DR	0,7	1	0,33	0,47
OGL	0,3	0	0	0

Volební reforma 1993

- Opětovný **návrat** k posilněnému poměrnému systému
- Obnovené:
 - 3. skrutinium
 - Prémie pro vítěze
- Zavedena celostátní klauzule 3 %
- Do 2. skrutinia postupují opět všechny hlasy
- Efekt – vítěz opět dokáže získávat většinu mandátů

Volby 1993

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
PASOK	46,88	170	56,67	1,21
ND	39,3	111	37	0,94
PS	4,88	10	3,33	0,68
KKE	4,54	9	3	0,66
Synaspismos	2,94	0	0	0

Volby 1996

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
PASOK	41,49	162	54	1,30
ND	38,12	108	36	0,94
KKE	5,61	11	3,67	0,65
Synaspismos	5,12	10	3,33	0,65
DSM	4,43	9	3	0,68
PS	2,94	0	0	0

Volby 2000

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
PASOK	43,79	158	52,67	1,20
ND	42,74	125	41,67	0,97
KKE	5,52	11	3,67	0,66
Synaspismos	3,20	6	2	0,63
DSM	2,69	0	0	0

Volby 2004

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	45,4	165	55	1,21
PASOK	40,5	117	39	0,96
KKE	5,9	12	4	0,68
Synaspismos	3,3	6	2	0,61
POR	2,2	0	0	0
DSM	1,8	0	0	0

Změny po 2004

- Posilněný poměrný systém
- Stanovena **pevná prémie** pro vítěze
- Volby probíhají podle čistého poměrného systému, kde se nerozdělí všech 300 mandátů
- Vítěz nad rámec svého zisku dostane automaticky premiové mandáty

Změny po 2004

- Pro volby 2007 a 2009:
 - 260 „volených“ mandátů
 - 40 jako automatická prémie pro vítěze

- Od 2012 **zvýšení** prémie:
 - 250 „volených“ mandátů
 - 50 jako automatická prémie pro vítěze

- Vítěz dostává silný bonus, ale neexistuje garance, že bude mít většinu křesel v parlamentu

Volby 2007

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	41,83	152	50,67	1,21
PASOK	38,10	102	34	0,89
KKE	8,15	22	7,33	0,90
Synaspismos	5,04	14	4,67	0,93
POR	3,80	10	3,33	0,88
EG	1,05	0	0	0

Volby 2009

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
PASOK	43,92	160	53,33	1,21
ND	33,48	91	30,33	0,91
KKE	7,54	21	7	0,93
POR	5,63	15	5	0,89
Synaspismos	4,60	13	4,33	0,94
EG	2,53	0	0	0

Volby 2012 (květen)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	18,85	108	36	1,91
SYRIZA	16,79	52	17,33	1,03
PASOK	13,18	41	13,67	1,04
ANEL	10,62	33	11	1,04
KKE	8,48	26	8,67	1,02
XA	6,97	21	7	1,00
DIMAR	6,11	19	6,33	1,04
OP	2,93	0	0	0

Volby 2012 (červen)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	29,66	129	43	1,45
SYRIZA	26,89	71	23,67	0,88
PASOK	12,28	33	11	0,9
ANEL	7,51	20	6,67	0,89
XA	6,92	18	6	0,87
DIMAR	6,25	17	5,67	0,91
KKE	4,50	12	4	0,89
DX	1,59	0	0	0

Volby 2015 (leden)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
SYRIZA	36,64	149	49,67	1,36
ND	27,81	76	25,33	0,91
XA	6,28	17	5,67	0,9
Potami	6,05	17	5,67	0,94
KKE	5,47	15	5	0,91
ANEL	4,75	13	4,33	0,91
PASOK	4,68	13	4,33	0,93
KIDISO	2,46	0	0	0

Volby 2015 (září)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
SYRIZA	35,46	145	48,33	1,36
ND	28,10	75	25	0,89
XA	6,99	18	6	0,86
PASOK	6,28	17	5,67	0,9
KKE	5,55	15	5	0,9
Potami	4,09	11	3,67	0,9
ANEL	3,69	10	3,33	0,9
EK	3,43	9	3	0,87

Volby 2019

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	39,85	158	52,67	1,32
SYRIZA	31,53	86	28,67	0,91
<i>PASOK</i>	8,10	22	7,33	0,90
KKE	5,30	15	5	0,94
EL	3,70	10	3,33	0,90
MeRA25	3,44	9	3	0,87

Současnost

- Poměrný systém – pokus č. 2:
 - Reforma v 2015, platnost až po volbách 2019
 - Volby 2023 (květen)

Volby 2023 (květen)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	40,79	146	48,67	1,19
SYRIZA	20,07	71	23,67	1,18
<i>PASOK</i>	11,46	41	13,67	1,19
KKE	7,23	26	8,67	1,20
EL	4,45	16	5,33	1,20

Současnost

- Poměrný systém – pokus č.2:
 - Reforma v 2015, platnost až po volbách 2019
 - Volby 2023 (květen)
- 1/2020 – ND okamžitě vrací prémii pro vítěze
 - Nárok na prémii má nejsilnější strana pokud získá alespoň 25%
 - 20 mandátů + mandát za každé 0,5% hlasů nad 25%
 - Maximální prémie 50 mandátů (pokud vítěz získá alespoň 40% hlasů)
 - Platnost až od voleb 2023 (červen)

Volby 2023 (červen)

Strana	Hlasy (v %)	Mandáty	M (v %)	Index
ND	40,56	158	52,67	1,30
SYRIZA	17,83	47	15,67	0,88
<i>PASOK</i>	11,84	32	10,67	0,90
KKE	7,69	21	7	0,91
Spartiátes	4,68	12	4	0,85
Níki	3,7	12	4	1,08
Plefsi Eleftherias	3,17	10	3,33	1,05

Jižní Evropa - reformy

- Dva případy odlišného způsobu reformování
- Itálie:
 - Od málo funkčního smíšeného systému k modelu garantujícímu zisk většiny pro vítěze...a následně 180° obrat
- Řecko:
 - Posílněný poměrný systém s krátkými etapami čistě poměrného modelu
 - Od faktické garance většiny k podpoře vítěze bez tohoto zajištění